

Martin Heidegger

EKSISTENCIALIZEM¹

»Eksistencializem« se je pojavil kot naziv za filozofske smeri, in sicer zato, **31** ker ima »eksistenca« v njihovem mišljenju *odlikovano* vlogo.

Kaj je mišljeno z eksistenco? *Biti človeka, ki je le, kolikor vsakokrat prevzema odgovornost za svoje bistvo, kateremu je izročen.*²

Eksistirati pomeni: ta *biti-zainteresiran* [*Interessiertsein*] za nalogo in način *vselej lastnega* bistva; – toda vsak *posameznik* spada v *zgodovino* in v različne forme *biti-z-drugimi*, v katerih mora *vsakdo* vsakokrat *biti on sam* in [kot] *on sam delovati*. *Eksistenca*: sebi odgovorna samostojnost posameznika.

Bistveno spodbudo za vpraševanje po *eksistenci* je dal *Kierkegaard* (1813–1855). Njegovi spisi so postali pri nas bolj znani predvsem po letu 1910, ko je začel izhajati nemški prevod *Kierkegaardovih* zbranih del.

¹ Prevedeno iz *Jahresgabe 1995 für Mitglieder der Martin-Heidegger-Gesellschaft*.

² V originalu: "Das *Sein* des *Menschen*, der nur ist, insofern er jeweilig *sein* Wesen, dem er überantwortet ist, *verantwortet*."

Kierkegaard rabi besedo »eksistenca«, ki jo je filozofija do tedaj rabila za slednje bivajoče (kamen, rastlina, žival, človek, bog) v *poudarjeni omejitvi* za bit človeka.

Mišljeno pa ni pojavljanje – temveč *obnašanje* človeka, njegov *odnos* do *svoje usode*; eksistirajoči se »zanima« za to usodo, ne le postransko, temveč v prvi vrsti. »Eksistencialno« je tisto, kar zadeva vsakokratno *obnašanje, ravnanje, odločanje* in stiske posameznega človeka.³

Kierkegaard pa eksistenco pravzaprav ves čas obravnava v *religiozni, krščanski nameri* –; žene ga vprašanje, ali so in kako so v današnjem »kristjanstvu« lahko še resnični kristjani.⁴ Od tod njegovo učinkovanje na protestantsko teologijo (K. Barth, Gogarten, Bultmann) in na katoliško teologijo (Guardini in lyonska teološka šola).

»Eksistencializem« po Kierkegaardu prevzema to *poudarjeno* vprašanje po »eksistenci« človeka; toda *ne* v krščanskem, *niti ne* v *proti-krščanskem* smislu.

314

Po dojemanju ne-religioznega pojma eksistence je mogoče razlikovati različne smeri eksistencializma:

1. »Filozofija eksistence« [*»Existenzphilosophie«*]. Zadeva in naziv pripadata Jaspersu. Njegov sistem v temeljnih potezah prevzema Kantovo filozofijo. Na mesto praktičnega uma stopa »eksistenca« v *nravno-zgodovinskem* smislu.

2. »Eksistencializem« v ožjem smislu je Sartrova filozofija. Tu pomeni *existence* tako poudarjeno eksistenco človeka kot tudi eksistirajoči svet.

³ »Gemeint ist nicht das Vorkommen – sondern das *Verhalten* des Menschen, sein *Verhältnis zu seiner Bestimmung*; der Existierende ist *an dieser Bestimmung* »interessiert«, *nicht nebenbei, sondern in erster Linie*. Das »*Existenzielle*« ist dasjenige, was das jeweilige *Verhalten, Handeln, Entscheiden* und Anliegen des einzelnen Menschen betrifft.»

⁴ »Kierkegaard erörtert aber die Existenz im Grunde stets in der *religiösen, christlichen Absicht* –; ihn bewegt die Frage, ob in wie in der heutigen »*Christenheit*« noch wahrhafte Christen sind und sein können.»

Eksistenca človeka je razumljena v smislu Descartesove subjektivitete, vendar tolmačena tako, da šele človek, in vsakokrat le po svojih odločitvah, določa, kako je z eksistirajočim svetom. Človek je v svoji »svobodi« go-spodar vse biti.

3. »*Fundamentalna ontologija*«. Vprašanje po eksistenci človeka za Heideggerja ni merodajno in centralno, temveč je vnaprej zastavljeno kot prehod za *stare* in stalno vprašanje filozofije – za *vprašanje* po biti bivajočega (*metodični* fundament vprašanja biti). Ta zastavitev vprašanja postane spoprijem [Aus-einander-setzung] z zahodno metafiziko – obenem z začetkom pri grških mislecih – z ozirom na njene fundamente.

Razlikovanje »ateističnega« in »teističnega« eksistencializma je vpeljal Sartre. Ostaja na *površini*. In pravilno je *le* v navezi na Sartra samega – da je *on* ateist.

Ne Jaspers ne Heidegger se ne gibljeta v tej smeri.

Prevedel* Aleš Košar

315

---

* Doslej neobjavljeni rokopis »*Eksistencializem*« ni datiran, verjetno pa izhaja z druge polovice štiridesetih ali začetka petdesetih let. Dr. Hermann Heidegger ga je šele pred kratkim našel v osebni zapuščini svoje matere, Elfride Heidegger.

Zaradi skopega, skorajda definatoričnega načina prikaza in uporabe tretje osebe ob prikazu lastne filozofske pozicije domnevamo, da gre za rokopis osnutka za leksikalno geslo »eksistencializem«.
